

Napos oldal

A DÉLMAGYARORSZÁG ÉS A DÉLVILÁG KULTURÁLIS MAGAZNIJA ■ SZERKESZTI: HOLLÓSI ZSOLT

Grecsó Krisztián: Nem akarok úgy tenni, mintha fogalmam sem lenne, miről van szó

Az irodalom és az élet – Szegváron

AZ ÍRÓ, AHOGYAN KIVENNI A SZAVAIBÓL, ERŐSEN KÉRTÉLMŰ GONDOLATI ÉS ÉRZELMI ÁLLAPOTBAN VESELI A KÖVETKEZMÉNYEKET. AZT IS MONDHATNÁNK, GRECSÓ KRISZTIÁN (KÉPÜNKÖN), A MINDÖSSZE 25 ESTENDŐS, HÁROMKÖTETES PRÓZISTA JÁRJA AZ ÉLET ÉS AZ IRODALOM ISKOLÁJÁT. TÉNY, HOGY NEM MINDENNAPOS, AMI MEGTÖRTÉNT VELE ÉS ANNAK A FALUNAK A LAKÓIVAL, AHOL SZÜLETETT ÉS AHOL 14 ÉVES KORÁIG ÉLT. SZEGVÁR VALÓSÁGGAL FÖLBOLYDULT, AMIKOR MEGJELENT A PLETYKAANYU, GRECSÓ NOVELLÁSKÖTETE, AMELYNEK FIGURÁIBAN TÖBB SZEGVÁRI EMBER MAGÁRA ISMERT.

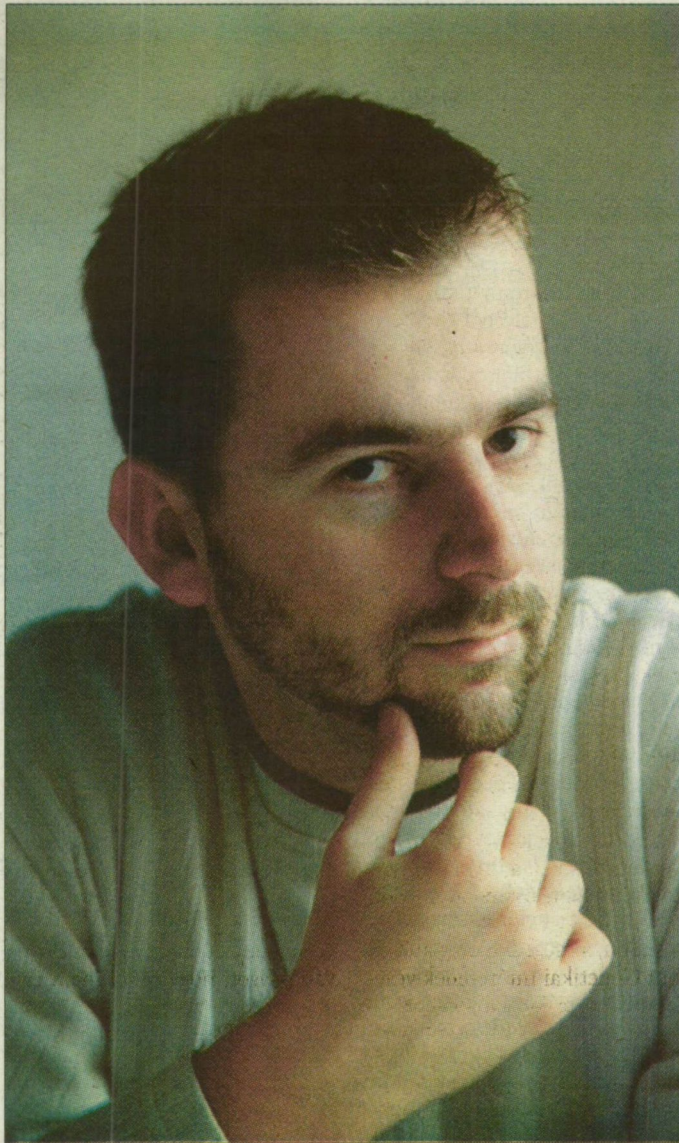
Grecsó Krisztián tárcákat ír a Dél-magyarországba és a Délvilágba, alighanem csakis ezért állt rá, hogy interjúalanyként is szerepeljen e két lapban. Mert amúgy... Elege van.

El van keseredve. Sem azt nem gondolta, hogy ekkorára és ilyenre dagad a Jelenkornál megjelent könyv utóélete, sem azt, hogy a különféle médiumok hetekig ostromolják majd – na nem azért, hogy híven közvetítsék, miként élék át az eseményeket a szegváriak, közéjük értve a szerzőt is; hanem pusztán a sztoriért, a saját nézettségük, olvasottságuk érdekében. Való igaz, a történetnek aligha van párja a hazai irodalomban.

– A Pletykaanyu megjelenése után egy-két hónapig csönd volt – meséli az író. – Mint utóbb kiderült, néhány példány járt kézről kézre a faluban. Aztán egyszer csak azt vettük észre, a családom, akik ott élnek Szegváron, és én magam is, hogy kiközösítettünk. Velem sosem volt nyíltszíni összeütközés, de én csak ritkán járok haza. Viszont az öcsémnek akárhánszor beszóltak, anyámat megfenygették, kiabáltak vele: Kár volt ezt írnotok! Mintha bizony sze-

gény anyukám társtettes lett volna!

Nem nehéz kitalálni: az történt, hogy jó néhányan önmagukat vélték felismerni a Pletykaanyu szereplőiben, ám mivel a novellafigurák mégis mások, mint a valóságos személyek – megsértődtek. Nehéz megfogalmazni, hogyan működik az ilyesmi. Az emberek úgy érezték, az író róluk beszélt, de nem beszélt igazat. Ezzel mintegy hazudott róluk, tehát a becsületükbe gázolt. Páran addig forralták magukban a mérget, amíg elhatározták, jogi útra terelik az ügyet. Képviselőjük tárgyalta a kiadóval, ám máig nem világos: a Jelenkort kívánják perelni, mint kiadót, avagy becsületsértésért az író. Abszurd párbeszéderek peregtek. Az egyik sértett – aki azóta egyébként elállt a perlés szándékától – elmondta például, hogy az ő közeli rokona szerepel a nyolcvanas években játszódó novellában, pedig akkor már nem is volt az élők sorában. Amikor a házát építette, akkor még másutt volt a temető, nem a ház körül, ahogyan Grecsó írja. Tehát az ő rokona nem lehet az, aki pedig a saját nevével szerepel az írásműben. Mi a probléma? – kérdezték tőle. Hát nem értik?

(Fotó: Schmidt Andrea)

Nem igaz, amit az író írt! – mondta ő. Nem igaz! – válaszolták. De hát nem igaz! – így ő. És tovább...

– Nem akarok úgy tenni, mintha fogalmam sem lenne, miről van szó valójában – magyarázza

Grecsó. – A könyvem olvasóit egyáltalán nem érdekli, hogy a leírtaknak van-e referenciája, hogy mit merítettem a valóságból és mi a fikció. Ez kizárólag a szegváriakat érdekli. Csak hogy őket meg az hagyja hidegen, hogy más olvasókat ez a reláció hidegen hagy. Nem tudnak és nem akarnak kinézni a saját közegükből, abból a szűk közösségből, amelyben én is felnőttem, és amelyből most kiközösítettek. Végzetesen elbeszélünk egymás mellett, és bár ez nagyon bánt engem, semmit sem tehetek, hogy a helyzet megváltozzon. Természetesen tudtam, hogy nem fognak örülni ennek a könyvnek, hiszen az alapja valóban az a meghatározó életanyag, amit én Szegvártól, a szegvári emberektől kaptam, az ottani éveim során szereztem. Azt gondoltam, ez egy kincs, amit bűn lenne nem fölmutatni. Ki más írhatná meg, hogyan működik az archaizmusait még mindig őrző falu a mai keretek között? Ezt csak az tudja, aki benne élt. A közlés mód ironikus. Az foglalkoztatott, hogyan tudnám írásban, szépirodalmi műben megjeleníteni a pletykát, mint jelenséget. Ezt a folyton változó valamit, amely állandóan fölülírja önmagát. Az információ egyik pillanatról a másikra érvényét veszti. A szövegemben állandó a kommunikáció, valakik folyton dumálnak, s ami egyik pillanatban létezett, az a másikban semmi, ami igaznak tűnt, arról kiderül, hogy hazugság, hülyeség. Ez volt a célom, nem más, semmiképpen sem az, hogy borsot törjek valakiknek az orra alá.

Az író tehetetlenül tárja szét a kezét. Elmeséli, hogy döbbenet vette észre: a könyv elkezdte alakíta-

ni a valóságot. Szegváron azt pletykálták, hogy egy illető azért adta el az autóját, mert benne volt a könyvben, hogy milyen régi autója van. Egy másik illető azért nem ondoláltatja már a haját, mert benne volt a könyvben, hogy ondoláltatja. A közutalattól szenvedő író észrevette, hogy köszönnek neki olyanok, akik az ellenségeiket vélték felismerni valamelyik novellabeli figurában. Elterjedt a faluban, hogy nemsokára megjelenik a Pletykaanyu 2. A polgármester beírta a hivatalos közleménybe: sajnós, hogy nem fogy kellőképpen a Szegvár című helytörténeti kiadvány – igaz, ebben nincsenek pletykák...

Egy szó mint száz: ez a szépirodalom Szegváron nem tud szépirodalomként funkcionálni. Inkább úgy, mint egy szappanopera. A faluban aláírásgyűjtést, meg jogi eljárásat kezdeményeztek, akik a becsületükben érezték sértve magukat a könyv által. Valahogy úgy reagáltak, mint akik Isaura felszabadítására kezdtek pénzgyűjtésbe...

Az írott szó számukra nem tud elválni a valóságtól. Grecsó Krisztián vigasztalhatná, hogy mindez pregnáns bizonyíték: sikerült írói vállalkozása, a pletyka természetének megjelenítésével átvilágította egy archaikus jegyeket őrző közösség mai viszonyok közötti működését, mindennapjait. Vagyis sokunk számára érdekes, értékes művészeti alkotást hozott létre. De nem tud örülni. Bántja a kiközösítés. Igen érzékenyen érinti a veszteség: bezárult számára az a közösség, amiről azt hitte, hogy eltérhetetlenül része ő is. Amit ismert – és szeretett.

SULYOK ERZSÉBET

„Ilyen fogalmazásokat nem lehet csak úgy írni”

A háborgó falu

A fiúk a művelődési házban cinkosan egymásra mosolyogtak, amikor meghallották a nevet: Grecsó Krisztián. A könyv fogadtatása után kutatva elég volt felolvasni egy részletet. „Görögnek nem a neve ez, hogy görög, hanem tényleg az. Tetszett neki valami kis helyi nő, ezért sűrűn járt hozzá...” A fiúk a műházban megmondták, hogy ki az a görög, de azt ajánlották, ha tényleg találkozni akarok vele, vigyek kést magammal. Nem volt nálam. Ezért nem mentem a göröghöz, aki egyébként is éppen Ausztriában van, ott dolgozik, mondta Szűcs bácsi, a „görög” apósa. Szűcs bácsi természetesen olvasta a Pletykaanyut, mert ki ne olvasta volna, de ő nem nyilatkozik. Semmiről nem nyilatkozik, azóta, hogy Szegváron ötvenhétben grimbsuz volt.

A falu közepén álló községháza első asszonya, Szenczi Sándorné polgármester úgy gondolja, a Pletykaanyu szellemes, jó humorral megírt könyv. Azt persze nehéz megállapítani, hogyan reagálna, ha ő maga is szerepelne benne, de abban egészen biztos: nem szeretné, ha a falu szülőltének, az írónak bármiféle kára származna abból, hogy ír. Érdekes, a Szegvár története című monográfiát kevesebben vásárolják, mint ahányan szeretnék hozzájutni a Pletykaanyuhoz.

■ Szegvári hétköznapok (Fotó: Karnok Csaba)

A könyvtárban csak egy-két napos kölcsönzésre és kizárólag előjegyzésre adják oda a kötetet, s a könyvtárosok egyike saját bevallása szerint még maga sem részesült az élményben. Ezt a hivatásával indokolta: előbb az olvasó.

A katolikus parókián a keresztre feszített Krisztus fogad. Az atya éppen miseírással készül. Azt mondja, a könyv tartalmát sem ismeri, de első kézből állíthatja:

Krisztián sose jár templomba. A pletykaéhes Pletykaanyu-fogyasztók csak egymás között fogalmazták meg a kérdést, előben dehogyan tennék fel: tényleg Nagyszénásra tetszik járni? És tényleg macázni tetszik járni Nagyszénásra? De felel az atya: „Isten tetszését keresem, s nem az embereké.”

A kocsmában mindenki úgy tudja, azért nem lehet hozzájutni a könyvhöz, mert betiltották. Nap-

közben többek előtt rövidített már nem tartalmazó pohár, a kifűjt és a beszívott füst közötti különbség az ajtó. Mondom, nem tiltották be: elfogyott. A kocsmá – ha másra nem is –, arra mindenképpen jó, hogy egzakt információhoz jusszon, aki akar. Milyen utca hány szám alatt lakik az ügyvéd úr. Dr. Hérány Ferenc hetvennyolc évesen ötvennégy éve praktizál Szeg-

váron, kijelenti, óriási felháborodást keltett ez a könyv. És jogos felháborodást. A sértettek, régi ismerősök, jöttek hozzá, hogy lássa el a jogi képviseletet, de ő csak nagy ügyeket vállal. Polgári ügyekben tartja magát az alperesekhez, mert többnyire ők vannak bajban. De Krisztián képviseletében bizony nem járna tárgyalni, „ilyen fogalmazásokat nem lehet csak úgy írni”. A szerző fiatal, ezért meggon-

dolatlan, szerinte a bíróság is ezt fogja mondani, és felmenti a becsületsértés vádjáról. A könyv neki nem tetszik különösebben, ismer ő annál sokkal jobb irodalmat is, s az ügyvédi irodában ezek után elszavolta egy eleddig fel nem fedezett szegvári költő versét, akiről Illyés Gyula állítólag azt mondta, hogy a XX. századi magyar líra legkiemelkedőbb alakja...

BLÁHÓ GABRIELLA

A kocsmában mindig meg lehet tudni az aktuális pletykát